

se vsako leto kake primerne bukvice za mladost izdajo, bodi si kaka večja povest ali manjše povestice, po resničnih dogodbah osnovane. Povestice, katerim se že na licu pozna, da so zgolj izmišljene, bodo sčasoma neslane. Veliko lepih dogodb bi se dalo iz zgodovine izdelati, posebno pa iz avstrijske povestnice; včasih naj se vzame predmet iz zemljopisa, ljudo- in natoroznanstva itd.

Ako pregledamo imenik društvenih udov, jih nahajamo narveč duhovnov med njimi. Naj bi se zategavoljo posebno tudi gledalo na izdavanje duhovskih bukev, ki so častiti duhovšini v pripomoč in vsim v podučenje. Ker se sv. pismo in pridige že na Krajskem izdajajo, naj se izberajo duhovske bukve, ki imajo kak drug predmet iz cerkvenega slovstva.

Tudi za kmetiške ljudi bi bilo včasih kaj poskerbeti s kakimi podučnimi bukvicami. Ne more se tajiti, da doslej odrasčeni kmetiški ljudje bukev, ki samo koristne nauke obsegajo, sploh le malo beró. Zategavoljo naj bi se jim posebno take bukve v roke dajale, v katerih se različni poduki v mikavne povesti vpleteni nahajajo.

To so kratkoma naše želje, pa še ene ne moremo zamolčati, ker vémo, da je skorej splošna, namreč, da bi se naš ljubljani časopis „Priatelj“ od društva ločil in posebej izdajal. Ne dvomimo, da mu bo obilno število naročnikov v pomoč priteklo. Ne samo društvu, ampak tudi „Prijetlu“ bi utegnilo tako sčasom boljše kazati.

To so v imenu mnogih odkritoserčne besede domoljuba, ki je vés vnet za povzdigo in razcvet našega društva.

Kratkočasno berilo.

Huda baba.

Národna serbska pravlica *).

Nekega dné se podá mož s svojo ženo na pot, in ko prideta memo senožeti, ki je bila ravno pokošena, reče mož: „Žena, lej, kako čedno je ta senožet pokošena.“ Žena pa pravi: „Kaj si slep, da ne vidiš, da ni pokošena, ampak ostrižena?“ Na to ji mož zaverne: „Žena, kdaj si pač slišala, da travnike strižejo? Kaj ne vidiš, kako je kosa semtertje švigala?“ Žena pa le upije, da je senožet ostrižena, tako dolgo, da se do terdnega spreta in da jo mož prav zlo nabunka. Žena se še bolj stogotí in kakor da bi mu hotla norce kazati, roko vzdigne in v eno mer z dvema perstoma dela, kakor da bi strigla, in upije: „ostrižena, ostrižena, ostrižena je.“ V tem prepiru gresta naprej, in ker žena možu s perstoma le škarje pred nos kaže in neprenehoma „ostrižena je, ostrižena“ nad-nj klepeče — pumf! telebi v jamo, ktere pred sabo ni vidila, ker je le na moža in njene škarje gledala. Mož pa se nič ne zmeni zato, in rekoč: „prav se ti je zgodilo, klepetulja!“ gré svojo pot naprej in še v jamo ne pogleda ne.

Čez ene dni mu je pa vendar žal bilo za njo; se tedaj napravi in gré k luknji gledat, da bi jo vèn potegnil, če je še živa. „Morebiti se bo zdaj poboljšala“ — pravi — vzame verv in gré k jami; spusti verv v globočino in kliče, naj se je prime, da jo gori potegne. Res čuti, da visí velika teža na vervi, al ko privleče verv gori, kako se prestraši, ko vidi, da namest žene njegove se je deržal verví — vrag, ki je bil po eni strani bel kot ovca, po drugi pa čern kakor je peklenšek. Mož vés plašen hoče verv izpustiti, al vrag vpije: „Derži, derži, in bodi milosten; umori me, če me ne moreš živega terpeti, le iz te jame me reši.“ Mož pa se je usmilil vruga in ga otél iz jame. —

Vrag vpraša zdaj moža, koga je v ti luknji iskal, da je verv doli spustil in tako njega rešil. Ko mu mož pové, kaj se je pred nekimi dnevi z njegovo ženo zgodilo in da reve vendar ni hotel pustiti, da bi v globočini poginila, se

vrag zavzame in reče: „Bratec, kaj ta baba je tvoja žena in ti zamoreš ž njo živeti? in si jo hotel še rešiti iz brezdna? Čuj! tudi jez sem pred nekimi dnevi v to jamo padel; iz začetka mi je hudo djalo bivati v ti globočini, čez ene dni sem se pa vendar navadil, saj vés, da se človek marsikaj navadi, kako bi se vrag ne, — al kar je ta zlodjeva baba k meni prišla, mi ni bilo več obstatí; v kot, da sem se komaj ganiti mogel, me je stisnila, in poglej le! kakošen sem na ti strani, na kateri se me je deržala — vsa bleda je od same nje hudobije. Pusti jo doli, če veruješ na Boga; jez pa te hočem zato, da si me rešil, srečnega storiti.“ In to rekši, odterga vrag zeliše iz tal, ga podá možu in pravi: „Vzemi to zeliše in ga spravi; jez pa bom šel in hčer nekega kralja obsedel; iz vse dežele bojo prišli zdravitelji, duhovni in menihi na pomoč, da bi jo ozdravili in mene iz nje pregnali, jez pa je ne bom pred zapustil, dokler ti ne prideš. Ti pa reci, da si zdravnik in jo prideš ozdravit, da jo češ le s tem zelišem pokaditi in rešiti peklenške obsede. Na to ti bo kralj svojo hčer za ženo dal in ti boš ž njim kraljeval.“

Mož vzame zeliše, ga spravi v svojo torbico in se posloví od svojega prijatla — vruga.

(Konec sledí.)

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Limbuša na Štajarskem. * 28. dan p. m. je bila tukaj spet slovesna delitev daríl pridnim in poštenim vincarjem iz vinskih goríc, kateri naj manj 10 let enega gospodarja služijo. Bil je prav prazničen dan. Tudi svetli nadvojvoda Joan so počastili s svojo nazočnostjo to slovesnost.

Iz Varaždina na Horvaškem. * Ni vse eno sedanji čas, ako je kako mesto poleg železnice ali ne. Varaždinci se tedaj na vso moč potegujejo, da pri kanižo-marburški železnici ne ostanejo na strani in so sklenili poslati deputacijo na Dunaj s prošnjo, naj sl. ministerstvo ne dovoli, da bi se železnica po mislih delničnega društva (akcionarjev) v Kaniži peljala unkraj Drave za Čakovcem memo Ormoža na Ptuj in odtod v Marburg, ampak da naj se napravi iz Kaniže memo Kotoribe, Preloga, Varaždina na Zavrežje in Ankenstein v Marburg. — Zagrebške „Gosp. Nov.“ dokazujejo v enem svojih poslednjih listov, da vsak, kdor ne misli pristransko, mora poterdati to pot železnice.

Iz Ljubljane. V pondeljk popoldne ob štirih so se pripeljali presvetli cesar spet iz Tersta nazaj v Ljubljano, kjer so se, sprejeti na kolodvoru železnice od civilnih in vojaških oblastoj in milostljivega gosp. knezoškofa pod veselimi živijo-klici obilne množice ljudstva, le toliko mudili, da so kosili; čez pičlo uro so se spet podali po železnici na Dunaj. S polajšanim sercom so šli nazaj domú, ker so zapustili Svojega bolnega brata nadvojvoda Ferdinanda Maksa v Terstu na naj bolji poti k zdravju.

Novičar iz raznih krajev.

Sliši se, da posebno na tiste cesarske zemljiša na Ogerskem, ktere so bile unidan dunajski banki v last dane, se bojo povabili iz domačih, pa tudi iz ptujih dežel naselniki za boljše obdelovanje zlo zapušene zemlje. — „Če je žena pred 6 mesci po sklenjenem zakonu otroka rodila, ni zadosti, da bi se mu mogle pravice zakonskega rodú odreči, če mož pri kerstu le izreče, da on ni oče tega otroka ali če se po tem izreku otrok v kerstne bukve kot nezakonsk otrok zapiše, ampak treba je, da mož očestvo v postavnem času spodbije“, — tako se glasi sodniška razzodba o nekem novejšem primerljeji. — Pri dopisovanji po telegrafu se smé v avstrijsko-nemških zaveznih deželah tistim 25 besedam, za ktere je naj nižja tarifa postavljena, od 10. dneva t. m. še 5 besed dostaviti brez

*) Po Vuku Stef. Kar.

Strupi, sta ravno v Blaznikovi tiskarnici prišla na svetlo in ju naročniki zamorejo prejeti v imenovani tiskarnici proti temu, da odrajtajo 24 krajc., če pa želé teh 6 pól po pošti dobiti, za poštnino še 6 krajc. Za natis sta pripravljena sedaj še dva dela, namreč sodniško živinoznanstvo ali nauk od cesarskih postav pri kupčii in družih primerljajih, in pa znanstvo vsih delov, iz katerih je živinsko truplo sestavljeno in njih opravil v zdravem stanju, in potem bo to obširno delo popolnega živinozdravstva doveršeno.

Kratkočasno berilo.

Huda baba.

(Konec.)

Čez ene dni se sliši, da je kraljeva hči zbolela in da je od hudiča obsedena. Iz vse dežele vrejo zdravniki, pa nihče ni vedel pomagati. Na to se napravi tudi mož s svojim zelišem na pot in gré v mesto, kjer je kralj prebival, in naravnost k njemu.

Ko pride blízo sobe, kjer je bolna kraljičina ležala, vidi zdravnike okoli letati, al vse je bilo zastonj; vrag se je derl iz nesrečnega dekleta in jih vse zasmehoval. Zdaj je hotel tudi mož se obsedeni bližati, pa ga ne pusté; podá se tedaj naravnost h kraljici, ji reče, da je zdravnik in da ima neko zeliše, s katerim je pregnal že veliko hudičev.

Kraljica storí, kar bi bila vsaka mati na njenem mestu storila, pelje namreč moža neutegoma k svoji hčeri. Ko ga vrag zagleda, že od deleč zakriči: „Si ti prišel, brate?“ „Da! tukaj sem“ — odgovorí mož. „Prav je, stori, kar sem ti veleval, in zapustil bom kraljevo hčer, — al povem ti, da nikamor drugam ne hodi za mano, sicer bo huda za te“. To pa sta govorila tako tiho med seboj, da ju nihče ni razumel. Na to izvleče mož zeliše iz torbice, pokadí ž njim deklico — in ko bi trenil, je bila zdrava kot riba.

Osramoteni so zapustili zdravniki kraljevo poslopje; moža pa objemata kralj in kraljica kot svojega sina, mu dasta drage oblačila in edino hčer za ženo, in kralj mu daruje še polovico svojih dežel.

Čez več časa pa je obsedel vrag hčer še imenitnišega kralja, ki je bil sosed unemu.

Po vsem kraljestvu išejo pomoči; ker pa nikjer pomoči ni bilo, zvedó, da bližnji kralj je tudi imel hčer obsedeno, in da tisti zdravnik, ki jo je ozdravil, je sedaj zet kralja. Berž piše kralj nesrečne hčeri unemu, naj mu pošlje zdravnika, ki je njegovo hčer ozdravil, in da mu hoče dati, karkoli si le poželi. Ko kralj svojemu zetu to pové, se spomne ta tistih besed, ki mu jih je vrag pri svojem slovesu rekel, in si ne upa tje iti; izgovarja se tedaj, da se več ne peča z zdravilstvom in da je že vse pozabil.

Ko kralj unemu kralju to naznani, mu piše vdrugič pismo in mu žuga z vojsko ga napasti, ako mu ne pošlje zdravnika. Na to velí kralj svojemu zetu, da vsi izgovori nič ne pomagajo, in da mora iti nesrečni kraljičini na pomoč.

Nerad se spravi na pot in ko pride k obsedeni deklici, se začudi vrag nad njim in ga ostro posvari rekoč: „Kaj pa je, brate, tebe prineslo sem? ali ti nisem rekel, da ni maš nikdar več za mano iti?“ „Oj, dragi brate“ — mu odgovorí kraljev zet — „vedi, da te nisem prišel preganjat iz kraljeve hčeri, ampak le vprašal bi te rad, kaj mi je početi, ker je moja žena spet iz luknje ven prišla? Da mene išče, to še ni nič tacega, — al ona išče vsa razkačena tebe, ker mi nisi dovolil je iz jame potegniti“.

„Kaj zlodja! tvoja žena je spet na svetu?“ zavpije vrag, jo pobriše iz obsedene deklice, in teče, kar more, in se skriva globoko v sinje morje, da nikdar več a ni bilo med ljudmi viditi. Tako se je zbal hude babe.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Gorice * Vemo, da bojo naši listi ustregli svojim bravcem, ako jim povedó od neke naprave v Gorici, ki se je ustanovila 21. avg. 1853 in katero popisuje prof. dr. Fiori v terž. časnikih. Je pa ta naprava izrejalističe (gojišče) zanemarjenih in tacihi otrok, ki nimajo starišev. V posebni hiši z dvoriščem in verticom, v kateri stanuje sedaj 38 tacihi otrok od 10. do 16. leta, ki so bili popred večidel vlačugarji in nekteri še kaj hujega. Po maši vsako jutro se učé v hiši branja, pisanja, rajtanja in risanja; potem pa gré vsak, spremljen od hišnega hlapca, k svojemu rokodelstvu zunaj hiše. Celi dan dela fant pri svojem mojstru, ki mu opoldne tudi kosilice dá; zvečer ob 7. pride vsak spet domú in se spet eno uro učí; ob 8. je večerja; po večerji se enmalo oddahnejo in molijo, ob 9. pa grejo spat. Ob nedeljah in praznicih imajo domá kosilo; popoldne se grejo pod vodstvom gosp. nadzornika sprehajati. Kar jih je boljih fantov, spavajo vsi skupaj v eni veliki spavnici pod očmi hišnega hlapca; kar jih je bolj porednih, so pa ločeni v manjšo sobico. — Komaj so ene mesce v tem izrejalističu, so že vsi drugačni. Čast in hvala v tem gré vodju te naprave gosp. Antonu Sesiču in pa nadzorniku in učitelju gosp. Rudolfu Piberniku, ki se na vso moč trudita za otesanje in omikanje teh zapuščenih fantov.

Od savinske doline 13. nov. Čedalje bolj pomanjkuje tukaj gotovega dnarja; hira tergovina in noben človek skoraj ne more plačevati dolgov svojih; med tim pa kupujejo lakomni barantači razun živežev tudi še tú pa tam zahranjene cekine, ter jih pošiljajo v ptujino. Gotovo gré tudi naše zlato čez ogromno morje, ter se zgubivlja s kervjo pred v pustinjah bregovitega Kríma. — Pripetilo se je nedavno v bližnjem tergu M. nesreča, da je neka mati dojenčika svojega bila zadušila. Imela ga je namreč pri sebi v postelji ter ga dojila, potem ga položí poleg sebe pod odejo in zaspí. Zjutraj je bil dojenček mertev. Lahko vsak zapopade, kako se je vstrašila mati pri tem pogledu! Po tergu se je bil pa čuden hrup zagnal in govorilo se je marsikaj o tem primerljeji. Sodniško-zdravniško pregledovanje je pa dokazalo, da mati ni bila umora kriva, temoč da se je nesreča le pripetila, ker mlada žena ni vedila, kako ravnati z novorojenčkom, da bi bilo prav. Naj bi pomnile matere sploh, ktere dojé, da ni varno imeti ponoči deteta v postelji zraven sebe, ker mnogo nesreč se je že naključilo zavoljo tega. J. Š.

Iz Kočevja 12. nov. Serce me naganja, vam naznaniti lepo djanje tukajšnega okrajnega glavarja gosp. Antona Gerčar-ja. Dobro znan je žalostni stan kočevskih šolskih poslopij in cerkev, še bolj pa naduha termastih ovér, ki ljudstvo zlo zlo moré. Živa potreba je bilo prave šolske hiše in učiteljev, kar je naš okrajni glavar g. Gerčar v veliko svojo zaslugo in slavo v enem letu dognal. Le sam Bog daj, da bi se cerkveno kočevsko predstojništvo za novo cerkev „tandem aliquando“ pognalo, ker kmalo ne bo razločiti: ali gré človek memo cerkve ali memo —. Ker pa nam je slavna vlada takega glavarja v Kočevje poslala, se smemo iz njegovega prizadetja še mnogo dobrih naprav nadjati, ker je mož prave glave in pravega serca. Idrijanski *).

Novičar iz raznih krajev.

S cesarskim patentom od 5. t. m. je bila nova za vse avstrijske dežele veljavna zaveza (konkordat) med avstrijsko vlado in sv. očetom papežem v cerkvenih zadevah katoliške cerkve razglašena. Poglavitni deli konkordata so ravno tisti, kakor smo jih v 83. listu že oznanili. — Ker se pogosto primerja, da se fantje, ki imajo v

*) Obljubljeno bo nam ljubo.